

How to Pronounce HaShem's Names in Semi-Formal Contexts

6. רמ"א אורח חיים סי' קפח סע' ז

הגה: ואפשר דמ"מ יש לאמרו בתוך שאר הרהמון, כמו שנתבאר לעיל גבי על הנסים סי' קפ"ז; ואולי יש לחלק כי ביעלה ויבא יש בו הזכרת שמות ואין לאומרו לבטלה, כן נראה לי וכן נהגין.

ביאור הלכה שם

ואין לאומרו לבטלה - עיין במגן אברהם שתמה על זה, דכי אסור לומר תחנונים שיש בהן הזכרת שמות, ודוקא ברכה לבטלה אסור. וראיתי בספר בגדי ישע שמיישבו, דבכאן, גבי יעלה ויבא, שכונתו בזה לצאת ידי חיוב ברכה, גרע ויש בזה חשש ברכה לבטלה; עיין שם שהביא סמוכין לדבריו:

4. שולחן ערוך אורח חיים סי' רטו סע' ג

והא דאין עונין אמן אחר תינוק, דוקא בשעה שלומד הברכות לפני רבו, שמותר ללמד לתנוקות הברכות כתקן, ואע"פ שהם מברכין לבטלה בשעת הלימוד; אבל בשעה שהם מברכין לפטור את עצמן, כיון דבני חינוך הם, עונים אחריהם אמן, וכן בשעה שאומרים ההפסוק בבית הכנסת.

משנה ברורה שם ס"ק יד

לבטלה - רצונו לומר: שלומד הרב עמהם הברכות שלא בזמנן, אפילו הכי מותר להזכיר שם השם ואפילו הרב יכול להזכיר השם כדי ללמד להתינוק הברכות, שהרי ע"כ אנו צריכים ללמוד עמהם כדי לחנכם בלימוד התורה ובקיום המצוות (וכמו דכתיב "ולמדתם אותם את בניכם וגו'") ודוקא עם התינוק מותר להזכיר את השם, אבל גדול בשעה שלומד הברכות בגמרא, אומר בלא הזכרת השם, ורק כשלומד הפסוקים הנזכרים בתלמוד רשאי לאומרן כמו שהם כתובים עם הזכרת השם:

5. שו"ת אגרות משה אורח חיים ח"ב סי' נו

בדבר מש"כ בשאלת יעבץ ח"א סימן פ"א בשם אביו החכם צבי שהיה גוער בהמלמד שלא היה מזכיר את השם בלמודו הפסוקים, הנה נראה לעניות דעתי הטעם ששייך לאסור הוא רק מדין כל פסוקא דלא פסקיה משה אנו לא פסקינן ליה, שאיתא בתענית דף כ"ז, וכשלא מזכיר את השם כתיקונו הרי נמצא שפוסק באמצע פסוק דפסקיה משה, דמה שאומר אלקים או השם במקום השמות אין להחשיבו מקריאת הפסוק והוי כנחלק הפסוק לשנים וליותר, שהרי באמצע הפסוק אמר תיבה שלא הוזכרה בפסוק. ובלא זה איני רואה שום טעם שיהיה אסור לשנות קריאת השמות.

7. שו"ת בצל החכמה חלק ד סי' נב

ה) ואם אמנם מנהגנו שלא לנהוג בכל המבואר, ואנחנו מדקדקים לא להזכיר אזכרה אפי' דרך שבח והודיה אם לא במקום שנתקן. ונראה לעניות דעתי דהיינו טעמא, דמבואר בשו"ע (או"ח סי' ה'), יכוון בברכות פירוש המילות וכשיזכיר השם יכוון פירוש קריאתו, עיין שם. ולא דוקא בהזכרת השם בברכות אלא הוא הדין בכל תפלה ותחינה, ועיין חיי אדם (כלל ה' סי' א') שכתב: ויירא ויודעזע אבריו בשעה שמזכיר השם וכו', ועיין קף החיים (סי' ה' סק"א) וכבר האריכו בזה הרבה מכמה מאמרי הש"ס ומדרשי חז"ל. ולפי שלא כל אדם זוכה להכין לבו לכך, על כן דיינו בהזכרת השמות שחוייבנו להזכיר ושתקנו לנו קדמונינו בנוסח תחינות וכדומה נוסף על תפלות ומקראי קודש, והבו דלא להוסיף עלה. ומ"מ מעיקר הדין בודאי שאין איסור בזה.

How to Pronounce HaShem's Names in Semi-Formal Contexts

May one pronounce HaShem's Names in Hebrew without modification when learning texts or singing zemirot?

3. שו"ת שאילת יעבץ חלק א סימן פא

שאלתני בני: אם מותר לקרות האזכרות בפסוקים המובאים בתלמוד.

תשובה: אע"ג דחזו"נא למיקרי דרדקי דקפדי בהכי, וסוברין שיש בו חשש ד"לא תשא את שם ה'" לבטלה, בודאי טעות הוא בידיהם, ולא חזו"נא לרבנן קשישאי דקפדי בהכי. ואיברא איפכא הוא נחירנא כד חזו"נא טליא, וגריסנא גמרא באנפא אבא מארי הגאון ז"ל,

כשהייתי מגיע לפסוקים וקריתי השם בכינוי כפי מה ששמעתי ממלמדי, ה' גוער בקורין כד, וחזו"נא לקרות השם כקורא בתורה. והביא ראייה לדבר מהא דאיתא פרק מי שמתו בבעל קרי דס"ל אחד תנא: מציע הוא את הגמרא ובלבד שלא יזכיר האזכרות שבו. הא בהדיא מוכח דדוקא לבעל קרי הוא דאסור למ"ד, אבל בשאר כל אדם לא, ועל כרחך צריך לקרותן כתקנן, וכל שכן האידנא לדידן דבעל קרי קורא ושונה כדרכו, ולא קי"ל כההיא דמחמיר ביה, פשיטא דכל אדם מותרין. ועוד הביא ראייה ממה שכתבו התוס' בע"ז אהא דלעולם ישלש אדם שנותיו שליש במקרא שליש במשנ' כו', כתבו בשם ר"ת דאנו יוצאין י"ח במה שאנו שונין תלמוד, דאמרין שנקרא תלמוד בבלי לפי שבלול הוא במקרא ובמשנה. וא"כ מאחר שיוצאין בו ידי חובת קריאת המקרא, הא ודאי לא סגי דלא קרי לפסוקים שבו ככתבן וכהווייתן. כדרך הקורא בתורה. עד כאן דברי הרב דפח"ח. ולעניות דעתי פשוט שאפי' ראייה לא היינו צריכין. כי מאי טעמא נשנה קריאת הכתובים ממה שהם בתורה, והלא קריאתן מצוה, וכי לחנם ולבטלה קורא אותן בדרך תלמודו, הלא זהו עיקר תלמוד תורה ששקול כנגד כל המצות, כשדורש ומפרש הפסוקים.

1. רמב"ם הלכות שבועות פרק יב ה' ט, יא

השומע הזכרת השם מפי חברו לשוא או שנשבע לפניו לשקר או שבירך ברכה שאינה צריכה שהוא עובר משום נושא שם ה' לשוא, כמו שבארנו בהלכות ברכות, הרי זה חייב לנדונו...

ולא שבועה לשוא בלבד היא שאסורה אלא אפילו להזכיר שם מן השמות המיוחדין לבטלה אסור ואע"פ שלא נשבע, שהרי הכתוב מצוה ואומר: "ליראה את השם הנכבד והנורא", ובכלל יראתו שלא יזכירו לבטלה. לפיכך אם טעה הלשון והוציא שם לבטלה, ימחר מיד וישבח ויפאר ויהדר לו כדי שלא יזכר לבטלה. כיצד? אמר ה', אומר: ברוך הוא לעולם ועד, או גדול הוא ומהולל מאד, וכיוצא בזה, כדי שלא יהא לבטלה.

2. גמרא, ברכות דף כב עמוד א

... תניא: (דברים ד'): "והודעתם לבניך ולבני בניך", וכתב בתריה: "יום אשר עמדת לפני ה' אלהיך בחורב". מה לחלן, באימה וביראה וברתת וביזע, אף כאן, באימה וביראה וברתת וביזע; מכאן אמרו: הזבים והמצרעים ובאין על נדות - מותרים לקרות בתורה ובנביאים ובכתובים, לשנות במשנה וגמרא ובהלכות ובאגדות, אבל בעלי קריין אסורים; רבי יוסי אומר: שונה הוא ברגילות, ובלבד שלא יציע את המשנה; רבי יונתן בן יוסף אומר: מציע הוא את המשנה ואינו מציע את הגמרא; רבי נתן בן אבישלום אומר: אף מציע את הגמרא ובלבד שלא יאמר אזכרות שבו